

Posudek vedoucího na práci Josefiny Knollové *Konspirační teorie v krajně pravicovém myšlení*

Kolegyně Knollová si vybrala téma, které má pohnutou historii a zároveň rezonuje stále více v současné politice. Konspirační teorie, jak ukazuje, představují velmi významný proud současné krajní pravice a také konkrétních činů, ať už terorismu nebo násilných protestů, jako byly ty proti údajné krádeži voleb Donaldu Trumpovi. Josefína Knollová mapuje současné konspirační teorie se zaměřením zejména na oblíbené teorie „velké výměny“ a QAnon, s ambicí ukázat variantnost teorií, které inspirují podobné politické prostředí, ale zároveň se liší nejen z hlediska obsahu, ale i formou.

Práce má výrazné klady:

1. **Dobrá orientace v současné odborné literatuře k tématu.** Autorka se dobře obeznámila s nejsoučasnější produkcí a je schopna kultivovaně a hutně shrnout její závěry a organicky je zasazovat do výstavby vlastního textu.
2. **Některé inspirativní poznatky o variantnosti konspiračních teorií.** Autorka inspirativně ukazuje (byť z větší části spíše na základě odborné literatury než vlastního výzkumu, viz níže), že jak Velká výměna, tak i zdánlivě velmi nová teorie QAnon vycházejí ze starších zdrojů, v některých případech takové, které bychom nemuseli očekávat (antisemitské zdroje teorie „velké výměny“, svědectví o údajném zneužívání pacientky psychiatrem v osmdesátých letech v případě QAnonu).
3. **Čtivý jazyk.** Autorka je schopna vcelku živého výkladu jednotlivých aspektů konspiračních teorií.

Zároveň je třeba vidět i sporné aspekty práce.

1. **Malý prostor věnovaný vlastní analýze.** Nad rámec rešerše odborné literatury, která by měla být předpokladem, ale těžko může být výsledkem tohoto typu odborné práce, se autorka pokusila o narativní analýzu dvou konspiračních teorií. Věnovala jí ovšem nedostatečný prostor a nedostatečnou soustředěnou pozornost, v důsledku čehož je většina postřehů, které získala vlastním výzkumem, relativně banálních (viz jejich shrnutí v případě QAnonu na s. 52). V důsledku toho po autorčiných shrnutích vlastních závěrů nenásleduje jejich diskuse ve světle odborné literatury, ale spíše další shrnutí, které o poznatcích uvádí odborná literatura. To směřuje k dalšímu problému práce, kterým je
2. **nepříliš přesvědčivý vlastní přínos.** Autorka velmi dobře a kultivovaně resumuje poznatky odborné literatury, navzdory svému důkladnému proniknutí do tématu nepřichází s obohacením tohoto poznání. Patrně nejjasněji to demonstruje text závěru práce – lze si klást otázku, zda v něm autorka píše vůbec něco, co by nevěděla už předtím, než práci začala psát.
3. **Některé sporné závěry.** Autorka např. přebírá z literatury závěr, že zaměření konspirační teorie QAnon na zneužívání dětí vytváří prostor v tomto jinak dominantně mužském segmentu intelektuální a politické aktivity pro zapojení žen jako matek. Pokládám to za problematický a vlastně mechanický a genderově stereotypní závěr: jakkoli můžeme podmíněně akceptovat představu o zvláštním vztahu žen k dětem coby matek, řekl bych, že drastičnost představ, které evokuje QAnon o tom, co se děje dětem

zneužívaným liberálními elitami, se trochu ocitá nad rámcem toho, co je specificky mateřské téma. Mohli bychom říct, že právě tak jako matky mobilizuje i otce (s jejich rolí je ostatně tradičně spojena představa o „ochraně“ před vnějším nebezpečím), ale ve skutečnosti bychom měli spíš říct, že obraz pedofilního zneužívání dětí je prostě jedním z nejsilnějších civilizačních tabu, zasahujícím celou společnost velmi silně a v zásadě bez ohledu na to, zda se jedná o rodiče nebo bezdětné. A naopak, proč by ženy neměly znepokojoval konspirační teorie týkající se obecně budoucnosti, ať už jejich nebo jejich dětí a společností (ostatně knihy inspirované „velkou výměnou“ u nás vydává spolek Naštvané matky)? Tuto poznámku nicméně neberu jako výtku, spíš jako námět pro debatu na obhajobě.

Celkově navrhuji v závislosti na průběhu obhajoby hodnotit práci buď známkou **velmi dobře** (bude-li komise chtít ocenit hloubku autorčina obeznámení s tématem) nebo **dobře** (pokud bude chtít hodnotit především vlastní výzkum a celkový přínos).

Ondřej Slačálek